

Sygn. akt IV KK 400/16

POSTANOWIENIE

Dnia 9 grudnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Cesarz

na posiedzeniu w trybie 535 § 3 kpk
po rozpoznaniu w dniu 9 grudnia 2016r.,
sprawy **T.R.**
skazanego z art. 191 § 1 kk i innych
z powodu kasacji wniesionej przez obrońcę skazanego
od wyroku Sądu Okręgowego w G.
z dnia 1 czerwca 2016 r., sygn. akt VI Ka .../16
zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w G.
z dnia 3 grudnia 2015 r., sygn. akt IX K .../11

p o s t a n o w i ł:

- 1) oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną,**
- 2) obciążyć skazanego kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 3 grudnia 2015 r., sygn. akt IX K .../11, Sąd Rejonowy w G. uznał T.R. za winnego tego, że:

1. w okresie od września 2006 r. do marca 2007 r., w K., i innych miejscowościach, działając w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, stosował groźby bezprawne pozbawienia życia wobec **P.R.**, w celu zmuszenia go do zachowań, polegających na firmowaniu swojej działalności firmą S. Sp. z o.o. oraz wyludzaniu dla niego kredytów na szkodę różnych banków, przy czym zarzucanego mu czynu dopuścił się w warunkach recydywy specjalnej zwykłej, tj. czynu z art. 191 § 1 k.k. w zw. z art. 12

k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i za to, na podstawie art. 191 § 1 k.k., skazał go na karę roku i 8 miesięcy pozbawienia wolności;

2. działając w krótkich odstępach czasu, z wykorzystaniem takiej samej sposobności, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej:

a) we wrześniu 2006 r. w R., wykorzystując uzależnienie od siebie **P. R.**, polecił mu wykonanie czynu zabronionego, polegającego na przedłożeniu podrobionego wcześniej przez siebie dokumentu, dotyczącego okoliczności o istotnym znaczeniu dla uzyskania kredytu, w postaci zaświadczenia o zatrudnieniu **P. R.** w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością P., w celu uzyskania od banku GE Money Bank S.A. (obecnie działającego pod nazwą BANK BPH S.A.) kredytu na zakup notebooka FSC, w wysokości 5.369,26 zł, na podstawie umowy kredytowej z dnia 8 września 2006 r., zawartej w Biurze V. Sp. z o. o., a tym samym wprowadzając przedstawiciela wyżej wymienionego banku w błąd co do zamiaru spłaty kredytu, doprowadził do niekorzystnego rozporządzenia mieniem pokrzywdzonego w wysokości 4.832,34 zł, tj. czynu z art. 270 § 1 k.k. oraz art. 286 § 1 k.k. i 297 § 1 k.k. przy zastosowaniu art. 11 § 2 k.k.,

b) we wrześniu 2006 r. w R., wykorzystując uzależnienie od siebie **P. R.**, polecił mu wykonanie czynu zabronionego, polegającego na przedłożeniu podrobionego wcześniej przez siebie dokumentu, dotyczącego okoliczności o istotnym znaczeniu dla uzyskania kredytu, w postaci zaświadczenia o zatrudnieniu P. R. w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością P., w celu uzyskania od banku Lukas Bank S.A., kredytu na zakup lodówki Samsung i telewizora Grundig, w wysokości 5.191,29 zł, na podstawie umowy kredytowej z dnia 9 września 2006 r., zawartej w punkcie sprzedaży M. Sp. z o.o., w R., a tym samym, wprowadzając przedstawiciela wyżej wymienionego banku w błąd co do zamiaru spłaty kredytu, doprowadził do niekorzystnego rozporządzenia mieniem pokrzywdzonego w wysokości 4.189,80 zł, tj. czynu z art. 270 § 1 k.k. oraz art. 286 § 1 k.k. i 297 § 1 k.k. przy zastosowaniu art. 11 § 2 k.k.,

c) we wrześniu 2006 r. w Ż., wykorzystując uzależnienie od siebie **P. R.**, polecił mu wykonanie czynu zabronionego polegającego na przedłożeniu podrobionego wcześniej przez siebie dokumentu dotyczącego okoliczności o istotnym znaczeniu dla uzyskania kredytu, w postaci zaświadczenia o zatrudnieniu **P. R.** w spółce z

ograniczoną odpowiedzialnością P., w celu uzyskania od banku CETELEM BANK S.A., kredytu na zakup towarów o wartości 5.227,00 zł, na podstawie umowy kredytu na cele konsumpcyjne oraz kredytu odnawialnego na cele konsumpcyjne w postaci „limitu” w wysokości 1.000,00 złotych, z dnia 15 września 2006 r., zawartej w Punkcie Kredytowym Cetelem Bankiem Cetelem S.A (obecnie działającym pod nazwą Sygma Bank S.A.), a tym samym wprowadzając przedstawiciela wyżej wymienionego banku w błąd co do zamiaru spłaty kredytu, doprowadził do niekorzystnego rozporządzenia mieniem pokrzywdzonego w wysokości 3.302,60zł, tj. czynu z art. 270 § 1 k.k. oraz art. 286 § 1 k.k. i art. 297 § 1 k.k. przy zastosowaniu art. 11 § 2 k.k.,

d) w lutym 2006 r. w K., wykorzystując uzależnienie od siebie **P. R.**, polecił mu wykonanie czynu zabronionego, polegającego na zawarciu w dniu 27 lutego 2007 r. w 17 Oddziale PKO BP S.A. umowy rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego SUPERKONTO oraz o wydanie i używanie karty kredytowej PKO Visa Elektron z limitem kredytowym 3.000,00 zł, po uprzednim przedłożeniu przez niego, podrobionego wcześniej przez siebie, dokumentu dotyczącego okoliczności o istotnym znaczeniu dla uzyskania kredytu, w postaci zaświadczenia o zatrudnieniu **P. R.** w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością P., w celu uzyskania od tego samego banku kredytu w kwocie 36.000,00 zł, na sfinansowanie celu konsumpcyjnego, na podstawie umowy kredytu konsumenckiego z dnia 28 lutego 2007 r., zawartej z Powszechną Kasą Oszczędności Bankiem Polskim S.A., a tym samym wprowadzając przedstawiciela wyżej wymienionego banku w błąd co do zamiaru spłaty kredytu, doprowadził do niekorzystnego rozporządzenia mieniem pokrzywdzonego w wysokości 35.761,97 zł, tj. czynu z art. 270 § 1 k.k. oraz art. 286 § 1 k.k. i art. 297 § 1 k.k. przy zastosowaniu art. 11 § 2 k.k.,

i przyjmując, że czyny te stanowią ciąg przestępstw, na podstawie art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. przy zastosowaniu art. 91 § 1 k.k. wymierzył oskarżonemu karę roku i 4 miesięcy pozbawienia wolności;

3. w listopadzie 2006 r. w C., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, wykorzystując uzależnienie od siebie **P. R.**, polecił mu wykonanie czynu zabronionego, polegającego na złożeniu nierzetelnego, pisemnego oświadczenia, dotyczącego okoliczności o istotnym znaczeniu dla uzyskania kredytu, w postaci

oświadczenia o rzekomym zatrudnieniu kredytobiorcy w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością P., w celu uzyskania od banku DOMINET BANK S.A. kredytu na zakup samochodu Opel Astra, w wysokości 12.040,00 zł, na podstawie umowy kredytowej z dnia 20 listopada 2006 r. zawartej w C. z Dominet Bankiem (obecnie działającym pod nazwą Fortis Bank S.A.), a tym samym, wprowadzając przedstawiciela wyżej wymienionego banku w błąd co do zamiaru spłaty kredytu, doprowadził do niekorzystnego rozporządzenia mieniem pokrzywdzonego w wysokości 11.686,23 zł, tj. czynu z art. 286 § 1 k.k. i art. 297 § 1 k.k. przy zastosowaniu art. 11 § 2 k.k. i za to, na podstawie art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k., skazał go na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności;

4. działając w krótkich odstępach czasu, z wykorzystaniem takiej samej sposobności, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej:

a) w okresie od 23 lutego do 2 marca 2007 r. w K., wykorzystując uzależnienie od siebie **P. R.**, polecił mu wykonanie czynu zabronionego, polegającego na przedłożeniu podrobionego wcześniej przez siebie dokumentu, dotyczącego okoliczności o istotnym znaczeniu dla uzyskania kredytu, w postaci zaświadczenia o zatrudnieniu **P. R.** w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością P., w celu uzyskania od banku Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S.A. – Oddział 17 kredytu mieszkaniowego, na zakup lokalu mieszkalnego położonego w K. [...], w kwocie 290.000,00 zł, którego jednak nie uzyskał z uwagi na negatywną ocenę zdolności kredytowej, tj. czynu z art. 270 § 1 k.k. i art. 297 § 1 k.k. przy zastosowaniu art. 11 § 2 k.k.,

b) w marcu 2007 r. w B., wykorzystując uzależnienie od siebie **P. R.**, polecił mu wykonanie czynu zabronionego, polegającego na przedłożeniu podrobionego wcześniej przez siebie dokumentu, dotyczącego okoliczności o istotnym znaczeniu dla uzyskania kredytu, w postaci zaświadczenia o zatrudnieniu **P. R.** w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością P., w celu uzyskania od banku Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S.A. kredytu mieszkaniowego WŁASNY KĄT, na zakup lokalu mieszkalnego położonego w K. [...], w kwocie 300.000,00 zł, na podstawie umowy zawartej w dniu 16 marca 2007 r. w B. z PKO BP S.A., tj. czynu z art. 270 § 1 k.k. i art. 297 § 1 k.k. przy zastosowaniu art. 11 § 2 k.k.,

c) w dniu 27 marca 2007 r. w B., przedłożył uprzednio podrobiony przez siebie dokument dotyczący okoliczności o istotnym znaczeniu dla uzyskania kredytu, w postaci zaświadczenia o zatrudnieniu i wysokości zarobków w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością W., w celu uzyskania od banku Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S.A. kredytu mieszkaniowego WŁASNY KĄT, na zakup i remont nieruchomości zabudowanej domem mieszkalnym, położonej w R. [...] w kwocie 127.370,00 franków szwajcarskich, stanowiącej równowartość 307.140,00 zł, na podstawie umowy zawartej w dniu 27 marca 2007 r. w B. z PKO BP S.A., tj. czynu z art. 270 § 1 k.k. i art. 297 § 1 k.k. przy zastosowaniu art. 11 § 2 k.k. i przyjmując, że czyny te stanowią ciąg przestępstw, na podstawie art. 297 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. przy zastosowaniu art. 91 § 1 k.k., skazał go na karę roku i 4 miesięcy pozbawienia wolności.

Następnie Sąd, na podstawie art. 91 § 2 k.k., orzekł karę łączną 2 lat i 4 miesięcy pozbawienia wolności, na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzekł obowiązek naprawienia wyrządzonej przestępstwem szkody poprzez zapłatę odpowiednich kwot na rzecz pięciu pokrzywdzonych banków.

Wyrok ten został zaskarżony w całości przez oskarżonego oraz jego obrońcę.

T. R. we własnej apelacji zarzucił „błędy w ustaleniach faktycznych poprzez przyjęcie, jakoby popełnił zarzucane mu przestępstwa” oraz „naruszenie przepisów postępowania karnego poprzez niewłaściwe prowadzenie sprawy” i wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz uniewinnienie.

Obrońca zarzucił „obrazę przepisów postępowania karnego, mającą istotny wpływ na treść wydanego orzeczenia, tj.:

- a) art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. poprzez zaniechanie przeprowadzenia przez Sąd dowodu z bezpośredniego przesłuchania świadka P. R. i ograniczenie się przez Sąd do dokonania ustaleń wyłącznie w oparciu o ujawnione zeznania tego świadka, złożone w toku postępowania przygotowawczego;
- b) art. 4 k.p.k., polegającą na nieuwzględnieniu dowodów przemawiających na korzyść oskarżonego, w szczególności wyjaśnień T. R.;
- c) art. 7 k.p.k. poprzez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów, wyrażającej się w sprzecznej z zasadami doświadczenia życiowego i logicznego rozumowania, bezkrytycznej i jednoznacznie ukierunkowanej na poniesienie

odpowiedzialności karnej przez oskarżonego analizie zeznań świadka P. R., w sytuacji, gdy zeznania te cechują się licznymi rozbieżnościami i nie znalazły potwierdzenia w pozostałym materiale dowodowym;

a w konsekwencji – błąd w ustaleniach faktycznych, przyjętych za podstawę orzeczenia, mający istotny wpływ na jego treść, a polegający na przyjęciu, że oskarżony dopuścił się popełnienia zarzucanych mu czynów, w sytuacji, gdy zebrany w sprawie materiał dowodowy, w szczególności wyjaśnienia oskarżonego, prowadzą do odmiennych wniosków”.

W konkluzji, wniósł o „1) zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie oskarżonego T. R. od popełnienia przypisanych mu czynów, 2) ewentualnie – uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji”.

Wyrokiem z dnia 1 czerwca 2016 r., sygn. akt VI Ka .../16, Sąd Okręgowy w G. zmienił zaskarżony wyrok w ten tylko sposób, że uchylił orzeczenia o obowiązku naprawienia szkody na rzecz Fortis Banku S.A., Banku BPH S.A., Lukas Banku S.A. i Powszechnej Kasy Oszczędności Bank Polski S.A.

W pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

W kasacji obrońca skazanego zarzucił „rażące naruszenie prawa procesowego, mogące mieć istotny wpływ na treść wyroku, a zwłaszcza art. 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., polegające na uznaniu przez Sąd Okręgowy zeznań P. R. za w pełni wiarygodne i uczynieniu z nich punktu wyjścia przy ustalaniu stanu faktycznego, podczas gdy zgromadzony w sprawie materiał dowodowy podważa wiarygodność depozycji wyżej wymienionego; niespełnienie przez Sąd odwoławczy standardów w zakresie oceny dowodu z tzw. pomówienia, w tym konieczności zweryfikowania treści zeznań pomawiającego z innymi dowodami zebranymi w sprawie oraz akceptację nieprzeprowadzenia dowodu z przesłuchania P.R. w sposób bezpośredni, umożliwiający wyjaśnienie rozbieżności pomiędzy zeznaniami ww. i skazanego T. R.”.

W konkluzji skarżący się wniósł „o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy właściwemu Sądowi do ponownego rozpoznania”.

W pisemnej odpowiedzi na kasację prokurator wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się oczywiście bezzasadna.

Należy na wstępie zaznaczyć, że obrońca nie podnosił, ani w apelacji, ani w kasacji, zarzutu naruszenia art. 391 § 1 i 394 § 2 k.p.k. Wobec tego, przypomnieć jedynie można, że Sąd I instancji wielokrotnie próbował doprowadzić do stawienia na rozprawie głównego świadka – P. R.. Zwracał się w tym celu do Krajowego Rejestru Karnego (k. 342, 417), Biura Ewidencji Ludności (k. 342, 358v), Urzędów Skarbowych w [...] (k. 487v, 490-491), Urzędów Miast [...] (k. 487v, 488-489), jednostek Policji (k. 401v, 411, 418, 436, 439, 450, 452, 479-481) oraz poprzez systemy PESEL-SAD (k. 343, 362-363) i NOE-SAD (k. 420, 482). Z powyższego wynika, że Sąd *meriti* bezsprzecznie skorzystał z wszelkich dostępnych środków, by uczynić zadość zasadzie bezpośredniości. Próby te nie przyniosły pozytywnego rezultatu, albowiem P. R. nie udało się doręczyć wezwań na rozprawę, wobec nieustalenia jego miejsca pobytu na terenie Polski. Nic natomiast nie wskazywało, by opuścił granice kraju. Brak było chociażby szczątkowych informacji, mogących wskazać, gdzie świadek aktualnie przebywa lub w jakim kierunku się udał.

Bezskuteczność podjętych działań w pełni usprawiedliwiała odejście od zasady bezpośredniości i odczytanie przez Sąd w odpowiednim zakresie, na podstawie art. 391 § 1 k.p.k. w brzmieniu do 30 czerwca 2015 r., protokołów złożonych przez tego świadka zeznań w postępowaniu przygotowawczym (k. 486v-487). Ponadto, wobec braku przeciwnego wniosku stron, dopuszczalne było także ujawnienie tych zeznań bez odczytywania (art. 394 § 2 k.p.k. w brzmieniu do 30 czerwca 2015 r.).

W dalszej kolejności należy zauważyć, że zarzuty naruszenia art. 7 k.p.k. i art. 410 k.p.k., jak wynika z ich skąpego uzasadnienia, skierowane są wyłącznie przeciwko procedowaniu Sądu I instancji, nie zostały w jakimkolwiek stopniu uzasadnione, i wyrażają jedynie odmienny pogląd skarżącego na wiarygodność depozycji P. R. z postępowania przygotowawczego. Zarzuty kasacji stanowią *de facto* powielenie zarzutów apelacji oskarżonego i jego obrońcy. Sąd Okręgowy poddał je wnikliwej i rzetelnej ocenie, której wyrazem są pisemne motywy tego Sądu zamieszczone na s. 7-10 i ich przytaczanie jest zbędne. Sąd odwoławczy

zwrócił uwagę przede wszystkim na to, że P. R. nie umniejszał swojej roli w przestępstwach, co ostatecznie doprowadziło do przedstawienia mu zarzutów i skazania w listopadzie 2011 r.

Oba Sądy miały w polu uwagi specyficzną rolę głównego świadka w przestępstwach przypisanych oskarżonemu. Drobiazgowo ocenił zeznania P. R. Sąd Rejonowy (s. 6-9 motywów), który nie znalazł podstaw, by odmówić świadkowi wiary, także przy uwzględnieniu, że brał on czynny, bezpośredni wręcz udział w przestępstwach polecanych przez oskarżonego. Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw, by ocenę tę podważyć (s. 7-10 motywów). Zawartość merytoryczna kasacji i rodzaj argumentów w niej przedstawionych w najmniejszym nawet stopniu nie uprawdopodobnia, że ocena dowodu z pomówienia została zrealizowana niepoprawnie, a Sąd odwoławczy przeszedł nad tym do porządku.

P. R., na etapie postępowania przygotowawczego, obszernie i rzeczowo opisał przebieg relacji i rzekomej współpracy z oskarżonym, był słuchany nawet w jego obecności i nie ukrywał strachu przed T. R. Ponadto, na etapie śledztwa przeprowadzono konfrontacje między świadkiem, a oskarżonym i każdy z nich podtrzymał swoją wersję (k. 180-181). Sąd odwoławczy dostrzegł, że materiał dowodowy w postaci osobowych źródeł dowodowych w sprawie niniejszej był skąpy, jednak uznał, że z relacjami P. R. w pełni korespondują dowody nieosobowe, tj. obszerna dokumentacja, jednoznacznie świadcząca o zawieraniu umów przez P. R., jak również niebudzące zastrzeżeń opinie grafologiczne potwierdzające wypełnienie przez oskarżonego zaświadczeń o zarobkach, służących następnie P. R. do zaciągnięcia wyżej wskazanych umów kredytowych (k. 203-209 – tom II). Również świadkowie B. K. (k. 132-133 i 138-138a – tom III) i T. Ciach (k. 152-153 – tom III) kojarzyli oskarżonego, jako osobę pojawiającą się w towarzystwie W. J. w oddziale banku w B. - A. K. (k. 120 – tom III) pamiętała P. R., gdy w towarzystwie kobiety i mężczyzny („wujka”) przyszedł do banku z zamiarem zaciągnięcia kredytu hipotecznego. Także W. J. (k. 150-151 – tom III) potwierdził znajomość z oskarżonym, dzięki któremu poznał P. R. jako potencjalnego nabywcę mieszkania jego znajomej.

Wreszcie, Sąd *meriti* zwrócił uwagę na uprzednią wielokrotną karalność oskarżonego (s. 9 motywów). Z karty karnej (k. 414-414v – tom bez numeru)

wynika, że oskarżony w przeszłości dopuścił się czynów z użyciem przemocy, przeciwko wiarygodności dokumentów, mieniu, obrotowi gospodarczemu, a także przestępstwa udziału w zorganizowanej grupie przestępczej. Z faktu tego nie można oczywiście bezpośrednio wnioskować o sprawstwie przypisanych mu obecnie czynów, natomiast może on uwiarygadniać depozycje P. R., że oskarżony, grożąc mu użyciem przemocy, a nawet pozbawieniem życia, polecał popełnianie czynów z art. 286 § 1 k.k. i z art. 297 § 1 k.k.

Oczywiste jest zatem, że depozycje P. R. nie były wyłącznymi dowodami świadczącymi o winie oskarżonego. Zostały bowiem rzetelnie zweryfikowane także na podstawie innych dowodów, w tym dokumentów oraz zeznań świadków.

Dlatego kasację należało oddalić na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k. i obciążyć skazanego kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego, nie znajdując podstaw do zwolnienia z obowiązku ich poniesienia.

Wobec tego, Sąd Najwyższy orzekł, jak na wstępie.

kc